

- 6 noodzakelijk. Dit vereiste zijns inziens het oprakelen van de zaak-Van Vredenburg die na de oorlog in het vergeetboek was geraakt. Centraal daarin stond de uitspraak van het scheidsgerecht. De belangrijkste stukken in verband met deze procedure waren; (1) het ambtsedige maar volledig gefingeerde proces-verbaal d.d. 10 december 1927; (2) het arbitrale vonnis d.d. 26 juni 1935, omvang 18 blz. folio; (3) de pleitnota van de advocaat van partij-Van Vredenburg, omvang 35 blz. folio. Jhr. Jan van Vredenburg verdedigde namelijk tevens de belangen van jhr. Henri van Vredenburg, enig nakomeling van de in dec. 1927 overleden gezant.

Het leven is rijk aan verrassingen. Jhr. Henri, die als 22-jarig student na dreigementen geuit door Van 't Sant als de weerga f 40 000 had moeten dokken om zijn vader een ongestoorde begrafenis te bezorgen, werd ruim dertig jaar later als ervaren diplomaat een van de kritische medelezers van De Jongs deel 9 – een deel waarin hij een stuk van zijn eigen verleden tegenkwam. Dit medelezerschap voerde tot een briefwisseling met dr. De Jong en met derden.

Alle brieven over het hoofdstuk-Van 't Sant werden na jhr. Henri's overlijden (eind 1981) ondergebracht in het Algemeen Rijksarchief. In een onthullende brief van 15 juni 1973 schreef De Jong aan jhr. Henri van Vredenburg onder meer het volgende: "Ik heb ter zake gesproken met Gerbrandy die terughoudend was maar wel met de grootste nadruk zei dat Van 't Sant in deze zaak geheel vrijuit ging. Verder heb ik op 25 juni en op 2 oktober 1956 lang over de kwestie gesproken met Van 't Sant zelf. [...] Het vervelende is dit dat ik zelf het proces-verbaal en de uitspraak bovenbedoeld (het arbitrale vonnis, AdD) eerst onder ogen kreeg toen Van 't Sant en Gerbrandy al waren overleden; ik had vooral Van 't Sant veel meer en veel scherper vragen kunnen stellen. Dat is nu niet meer mogelijk."

Van De Jongs kant was dus geen sprake van een interview, laat staan van wat tegenwoordig een "hard interview" heet, waarbij de ondervrager, met documenten bij de hand, "doordruwt".

De Jong was daartoe niet in staat omdat hij zelfs niet de moeite had genomen om de vooroorlogse persberichten door te lezen. Het ambtsedige proces-verbaal stond namelijk al in *De Telegraaf* van 29 juni 1935, terwijl het arbitrale vonnis door vele bladen integraal gepubliceerd werd op 2 en 3 juni 1935! Daarbij komt nog dat De Jong het hierboven aangeduide document (3), de pleitnota van de advocaat der beide Van Vredenburgs, blijkens eigen bekentenis helemaal nooit onder ogen heeft gehad.

Door dit gebrek aan bronnenstudie kon De Jong enkel maar gelovig luisteren. Luisteren naar Van 't Sants late bekentenis dat de spoorloos verdwenen "Henny" geen gezantenkind maar een prinskind was – een bekentenis waarmee De Jong bijna een kwart eeuw later, bij de presentatie van deel 9, de Nederlandse pers in hevige opschudding bracht. Een tekenende krantekop toentertijd luidde: "Posthuum eerherstel voor ver-guisde Van 't Sant". Het feit dat deze geraffineerde oplichter op grond van